

अभियान

साप्ताहिक

पूर्वराजाको जन्मोत्सवमा
लाखौंको लस्कर लाग्ने

पूर्वराजा ज्ञानेन्द्रको जन्मोत्सव असार २३ गते पर्छ। जन्मोत्सव मनाउन भण्डै १५ सयको संमति राजधानीमा गठन भएको छ भने जिल्ला जिल्लामा पनि संमतिहरू बनेका छन्। राजधानीमा मात्रै भण्डै एकलाख जनताले निर्मल निवास पुगेर पूर्वराजालाई शुभकामना दिने तैयारी सुरु भएको छ। राजनीतिक असफलता र गणतन्त्रको नोटङ्की देखेर आजित भएका जनता पूर्वराजाप्रति आकर्षित हुनथालेका छन्। पनौति, जनकपुर, नेपालगञ्ज, बारा, पर्सा र रौतहटमा पूजाका लागि पुगेका पूर्वराजाका लाखौंलाख जनताले स्वागतमात्र गरेनन्, राजा आउ देश बचाउ भन्ने नारासमेत लगाए। त्यसैको प्रतिध्वनी संविधानसभामा सुनिएको थियो भने यसपालीको पूर्वराजाको (बाँकी अन्तिम पेजमा)

ABHIYAN WEEKLY
Email: abhiyan.weekly@yahoo.com

वर्ष : २७ अङ्क : ४५ २०६७ असार १८ गते शुक्रवार (July 2, 2010) मूल्य रु. ५/-

—प्रधानमन्त्रीको राजीनामा पछि दलहरू ध्रुविकरण तर्फ— माओवादी इतरमा को प्रधामन्त्री बन्ने विवाद

काठमाडौं / सत्तावादी दलहरूको प्रधानमन्त्री बन्ने भन्ने निष्कर्ष निकाल्ने

दही चिउरा खाएर एमाले मुख्यालयमा यस्तै बैठक भयो र यो १२ दलीय बैठकमा फोरमका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव

समेत सहभागी भए। माओवादीले जेठ १४ गतेको ३ वूँदे सहमति अनुसार तत्काल राजीनामा

दिनुपर्छ भन्ने माओवादी मागअनुसार प्रधानमन्त्रीले राजीनामा दिएका छन्।

माओवादीले बताएको थियो माओवादीको असहयोगका कारण राजनीतिक अन्धौल बढेको मात्र होइन, असहज अवस्थामेत सिर्जना भइसकेको छ।

प्रधानमन्त्रीले माधवकुमार नेपालले राजीनामा दिएपछि फलनाथ खनाल वामपन्थी एकता गराएर आफ्नो नेतृत्वान सरकार गठन गर्न दौड धुप गरिरहेका छन्। खासगरी माओवादी समर्थन लिन फलनाथ खनालले जुता खिचाई रहेको छ। तर, माओवादी भित्र प्रचण्ड र वैद्य, बाबुराम र वादलको ध्रुविकरणले फलनाथ खनाललाई धक्का लाग्न पुगेको छ। तैपनि फलनाथ

(बाँकी अन्तिम पेजमा)

जुटेका छन्। कहिले १० दल, कहिले १७ दलको बैठक गरेर प्रधानमन्त्रीमा सहमति खोज्दै छन्। असार १५ गते

जनताको करमाथि नेपालको ब्रम्हलूट

काठमाडौं। काम चलाउ प्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपालले मुलुक र जनताका लागि माखो मारन नसके पनि केही व्यक्ति र परिवारजनका लागि भने राम्रै काम गरेका छन्। मुलुकमा उत्पन्न भएका समस्याहरूको समाधान गर्नुको सट्टा उनले एक वर्षको समयमा आफूले गरेका कार्यहरू (भेटघाट)का बारेमा पुस्तक नै निकालेर दुनियाँलाई हँसाउने कार्यमात्र गरेनन् भ्रष्टाचारको विजारोपण समेत गरे। केही दिन पहिला सरकारका सचिवहरूको बैठकमा उनले उद्घोष गरेका थिए, सचिवहरूले भ्रष्टाचार गरेर काठमाडौंमा महल बनाए, राम्रा राम्रा गाडी किने। त्यो उनको बोली सुन्न नपाउँदै

(बाँकी तीन पेजमा)

माओवादीमा नआए संसद र संविधानसभा मात्र होइन बजेटसमेत आउन नदिने

माओवादी कठपुतलीहरूको शरणमा

अभियान संवाददाता
काठमाडौं / संविधानसभा, संसद चलाउन नसक्ने र बजेटसमेत संसदमा पेश गर्न नसक्ने अवस्था देखेपछि अकस्मात प्रम माधवकुमार नेपालले गत बुधवार साँझ ६ बजे राजीनामा दिएका छन् र यो अवस्थाबाट हर्षित भएका माओवादी खेमा विजयी मुद्रामा फेरि पनि माओवादीको र प्रचण्डकै नेतृत्वमा राष्ट्रिय सहमतिको सरकार गठन गर्ने दाबी गर्दै यसका लागि प्रयास थालेको छ। माधवकुमार नेपालको सरकारलाई

संवैधानिक मान्यतासमेत नदिएर कठपुतली सरकार भनिरहेको

माओवादीले माधवकुमार नेपालको

पार्टी एमाले र उनका सहयोगी २२ दलहरूका नेताहरूलाई धमाधम भेटेर माओवादीको नेतृत्वको सहमतिको राष्ट्रिय सरकार निर्माण गर्न सहयोगको याचना गरिरहेको छ। तथापि प्रचण्डको नेतृत्वमा सरकार बन्छ भन्ने कुनै सम्भावना अघापि देखिएको छैन।

राष्ट्रिय सहमतिको सरकार, शान्ति र संविधानका लागि सबैभन्दा ठूलो बाधा भनेको माधव नेपालको सरकार हो भन्ने एनेकपा माओवादीले (बाँकी अन्तिम पेजमा)

वैद्य र वादल यसरी बाबुरामको क्याम्पमा ?

अभियान संवाददाता
काठमाडौं / मोहन वैद्य र रामबहादुर थापा 'वादल' खाँटी राष्ट्रवादी धारका नेता मानिन्छन्। डा. बाबुराम भट्टराई जवाहरलाल विश्वविद्यालयमा पढेका र एसडी मुनीका चेला भएका कारण पहिलेदेखि नै दिल्लीपरस्त मानिन्छन्। प्रचण्डले समेत बेला-बेलामा बाबुरामलाई भारतवादीको आरोप लगाइरहेका छन्। अध्यक्ष प्रचण्डले आफ्नै नेतृत्वमा राष्ट्रिय सरकार बन्नुपर्छ भनेर जिह गरिरहेको अवस्थामा महाधिवेशनको साटो राष्ट्रिय भेला गर्ने निर्णय भएपछि एनेकपा माओवादी तीन धारबाट दुई

धारमा ध्रुविकरण हुन पुगेको छ। अध्यक्ष प्रचण्डको व्यक्तिवादी र सत्ता र शक्तिका लागि मरिहते गर्ने बानीले गर्दा अब अध्यक्षले बोल्दैमा सबै कुरा हुन्न भन्दै मोहन वैद्य र रामबहादुर थापा 'वादल', डा. बाबुराम भट्टराईसँग मित्रै माओवादीभित्र शक्तिशाली बन्न सार्वजनिक अभिव्यक्ति दिएका छन्। पार्टीभित्रका दुश्मनहरूको घेराबन्दी देखा दुःख लाग्छ। हुन पनि प्रचण्डको कारण अमेरिकाले आतंकारीको सूची हटाएको छैन भने दिल्लीको कोपभाजनमा माओवादी पर्दै आएको छ। अन्य राजनीतिक दलहरूले माओवादीलाई (बाँकी अन्तिम पेजमा)

अधिवेशन ढाकियो, अवरोध यथावत

काठमाडौं / गत जेठ १४ गते मध्यरातमा संविधानसभाको पदावधि एक वर्ष थपका लागि तीन दलबीच भएको तीनबूँदे राजनैतिक सहमति कार्यान्वयन हुन नसकिरहेको अवस्थामा सरकारले वर्ष अधिवेशन आह्वान गरेको छ। नेपालको अन्तरिम संविधान २०६२ को धारा ५१ (१) बमोजिम प्रधानमन्त्रीको सिफारिस अनुसार २०६७ साल असार २१ गते सोमवार दिनको ३ बजे अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र नयाँबानेश्वरमा संसद अधिवेशन राष्ट्रपतिले आह्वान गरेका छन्। संसद अधिवेशन आह्वान गरिएपछि सरकारले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कहिले ल्याउने भने केही उल्लेख गरेको छैन। सामान्यतया सरकारले अधिवेशन आह्वान गर्दा यति गते नीति तथा कार्यक्रम (बाँकी अन्तिम पेजमा)

असफल नेतृत्व : पद त्याग गर

काठमाडौं / २०६७ साल जेठ १४ गते मध्यरातमा संविधानसभाको पदावधि एक वर्ष थप्ने निर्णय गरेर मुलुकका तीन ठूला दलले गम्भीर गल्ती गरेका छन्। खास गरेर एकीकृत नेकपा माओवादीले अगाडि सारेका मागलाई सम्बोधन गर्नकै लागि तीन दलबीच मध्यरातमा तीन बूँदे सहमति गरिएको

थियो। संविधानसभामा उपस्थित भएका अन्य दलहरूसँग सरसल्लाह नै नगरी तीन दलले आफूखुशी तीन बूँदे सहमति गरेपछि मुलुक तिनै तीन दलको अनिर्णयको बन्दी बनेको छ। प्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपाल नेतृत्वको सरकारको राजीनामा माग गर्दै संसददेखि (बाँकी अन्तिम पेजमा)

दूतावास नै अपराधी बचाउन लागेपछि...

शाश्वत शर्मा—
हाम्रो मुलुक वास्तवमा सार्वभौम होइन भन्ने कुरा गत बिहवार ९ बजेतिर त्रि.वि. अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा घटेको घटनाबाट पुनः एकपटक प्रमाणित भएको छ। भारतको अत्यन्तै संवेदनशील राज्य, नागाल्याण्डका गृहमन्त्री इमकोड इमचेन करीब नौ लाख प्रतिबन्धित भारतीय रूथैयाका साथ सुरक्षा जाँचका क्रममा पक्राउ परे। एक हजार र पाँच सयका प्रतिबन्धित भारु का साथ पक्राउ परेका तिनी करीब छ घण्टा पछि बिना कुनै 'ईन्जाम' स-सम्मान छुटे पनि। अब यहाँ नेर बताइरहनु पर्दैन होला कि, यसरी 'स-सम्मान' छुट्टन पाउनुमा नेपालस्थित भारतीय दूतावासको दबाव थियो भनेर। त,

त्यत्रो जघन्य अपराध गर्दा पनि नेपाली अधिकारीहरूले तिनमाथि केरकार र मुद्दा दर्ता गर्नु त कता हो कता ? उनको साथमा रहेको त्यो प्रतिबन्धित भारु पनि फकाई दिएका छन्। के गर्ने ? कति लाचार छौं- हामी नेपालीहरू ? जब भारतीय दूतावासको कुरा आउँछ, हाम्रा अधिकारीहरू आफ्नो ऐन, नियम, कानून सबै बिर्सन्छन्। लैनचौर (भारतीय दूतावास रहेको स्थान) बाट 'फोन' आउने बित्तिकै छुलछुल...हरू भन दूतावासका कर्मचारीहरू नै आएर दबाव दिन थालेपछि निहुरमुन्टी नलागाउन पनि कसरी ? भयो पनि त्यस्तै, दूतावासकी अर्पा श्रीवास्तवदेखि लिएर राकेश सुदसम्म लागेर ती अपराधीलाई छुटाए। र हाम्रा नेपाली अधिकारीहरूले कुनै

प. मा. पा. स. म. नरहोस् भनेर पक्राउ गरिएको भ. र. स. म. त फर्काईदिए। अब मुद्दा दर्ता गर्नु त कता हो कता...? तर, यहाँ नेता एउटा रोचक एव चर्चाकारको कुरा आएको छ- समाचारअनुसार। आएको समाचार अनुसार भारतीय दूतावासकी कर्मचारी अर्पा श्रीवास्तवका अनुसार जघन्य अपराध गर्ने नागाल्याण्ड राज्यका ती गृहमन्त्री 'नेपालको कानून वारे अनभिज्ञ रहेकाले गल्ती भएको हो अरे' ! ...अर्थात् अर्पाको यो तर्कबाट नेपाली अधिकारीहरू पनि सहमत भए (बाँकी पाँच पेजमा)

नेपालमा दिल्लीले घोडा फेदैछ है

राजन कर्की

प्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपालले राजीनामा दिएपछि दिल्लीले नेपालमा घोडा फेर्ने मौसम सुरु भएको छ। नेपालका पार्टीहरू जनतालाई भन्दा दिल्लीलाई बढी विश्वास गर्छन् र जनतालाई सत्तामा उक्लने भन्दाभन्दा बढी चिन्तित राख्छन्। त्यही निरन्तरता फेरि एकपटक दोहोरिने भएको छ। सत्ताका लागि ठूला तीन दल दावेदारका रूपमा देखिएका छन्। तिनी दल दिल्लीसँग सम्बन्ध सुधार गर्न दिनरात एक गरिरहेका छन्। दिल्लीले कसको कठालो समातेर सिंहदरवार हुलिदिन्छ, त्यो नेपाली जनताका लागि नौटङ्कीभन्दा कम रोचक हुनेछैन।

प्रसङ्ग, नेपालमा भारतीय मानसिककताको उठाओ। नेपालका कठालोभन्दा भिन्दा है, हाम्रो आदमी नेपालमै मन्त्री, प्रधानमन्त्री, राष्ट्रपति है, नपत्याए जोगबनी, रकसौल, भिठामाँड, नौतनुवा अथवा रूपैड्यातिरका भारतीय बजारमा गएर हेर्नुसु। हिजोसम्म राजधानीका खालीभीशी पुराना कागज, तरकारी बेच्ने अथवा फलफूल बेच्नेलाई कसैले हेर्दो भने 'हाम्रो कालीमाटीमा आइए' भनेर धमक्याउँदथ्यो, कसैले तिनलाई कुट्यो अथवा लुट्यो भने भारतीय दूतावासमा मुद्दा हेरिन्थ्यो, अब त्यो स्थिति अरु मजबूत हुनपुगेको छ। देश नेपाल, शासन भारतको। कस्तो अच्छा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र ?

वीर अस्पतालमा चलनसकेको डाक्टर रामवरण यादवले अथवा नेपालीले कहिले सोचेका थिए होलान्- उनी राष्ट्र नेपालका राष्ट्रपति बन्छन् भनेर ? नेपालमा १० वर्षे परिपक्व जनयुद्ध दिल्लीको १२ बुँदे सहमतिमा बुझाएर सिंहदरवारको बेलायती बैठकमा आफूलाई परिवर्तन गर्ने प्रचण्ड हुन् अथवा भारतले भनिदिएको 'दक्षिण एसियाका महान राजनीतिज्ञ' स्व. गिरिजाप्रसाद कोइराला, यी दुई होनहार नेताबीच गणतान्त्रिक नेपालको पहिलो राष्ट्रपति तँ बन्ने कि म बन्ने ? भन्ने 'हाडको टुक्राका लागि भएको कौवा फगडामा' ब्याँसो न्यायाधीश भएर आफैले खाएर हिँडेजस्तो गरी डा.रामवरण यादवको नाममा राष्ट्रपति पद आँखा चिट्ठा पारियो। उनलाई त्यो पदमा पुऱ्याउनकै लागि प्रचण्ड र गिरिजाभिन्न दक्षिणी चाणक्यले पम्फु भन्थो र सफलता पायो।

त्यस्तै खेल उपराष्ट्रपति पदका लागि पनि खेलियो। प्रचण्डलाई प्रधानमन्त्री बनाउनकै लागि भारतले 'भाग शान्ति जय नेपाल' को पास फ्याँक्यो। फोरमको ५२ सिट थियो र त्यो समर्थन भविष्यका लागि कांग्रेस एमालेले आफ्नो पक्षमा राख्नु जरुरी थियो। फोरमले उपराष्ट्रपतिमा परमानन्द भन्दा उपप्रधानमन्त्रीमा उपेन्द्र यादवको सिट पक्का गर्‍यो। न्यायाधीश छँदा भ्रष्टाचार मुद्दा लागेर पद घट्टावा भएका परमानन्द भन्दा देशका उपराष्ट्रपति ? त्यस्तै न र योग्यताले न राष्ट्रपति बने, न उपराष्ट्रपति ?

प्रचण्ड प्रधानमन्त्री बने। उनलाई लाग्यो, नेपाली सेनाको प्रधानसेनापतिमा आफ्नो मान्छे फिट गर्न सक्यो भने २० वर्षे निस्कटक माओवादी राज्य चल्छ। हुन पनि १९५० देखि ७० को दशकसम्म चीनमा माओ युग थियो। माओवादी प्रचण्डले माओ बन्ने सपना देख्नु अनौठो थियो। जनताले ४० प्रतिशत सिट जिताएर जनयुद्धलाई लोकयुद्धको तस्मा भिराइसकेका थिए। जनयुद्धको कलङ्क संविधानसभाको चुनावमा घोएर नैनसुतजस्तो सेतो बनिस्केको थियो। प्रधानसेनापति कटवाललाई हटाउने हठात निर्णय गरे प्रचण्डले। संयुक्त सरकारका अन्य दलले हुन् भनेको श्वर सुनेनन् उनले, उनको हठ अन्ततः प्रधानसेनापतिलाई खर्वास्त गर्ने निर्णय बन्न पुग्यो। सरकारमा भएका वा नभएका १८ दलले राष्ट्रपतिलाई लिखित उजुरी गरे, यो त अनहोनी भयो, प्रधानमन्त्री प्रचण्डको कदम गलत हो, रोक्नुपर्‍यो। संविधानसभाका २५ दलमध्ये १८ दलले भनेपछि राष्ट्रपति कसरी चुप लाग्न सक्छन् ? राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्रीको निर्णय विरुद्ध प्रधानसेनापतिलाई निरन्तर काम गर्ने चिठी थमाइदिए। नेपाली सेनाको सिपाही कटवाल पदमा कायम रहे, जनयुद्ध गरेर आएको सिपाही प्रचण्डले सिपाही मिजास निकाल्दै राजीनामा दिए। प्रचण्डलाई लागेको होला- ४० प्रतिशत सिट भएको ठूलो पार्टी नभए कसरी देश चल्छ ? ६० प्रतिशत सिट भएका दल मिले, विदेशी चलखेलमा मिलाइए, प्रचण्डको इटाको जवाफ पत्थरबाट आयो- दुई ठाउँमा चुनाव जितेका प्रचण्ड सडकमा पछारिन पुगे, दुई ठाउँबाट चुनाव जितेका माधवकुमार नेपाल प्रधानमन्त्री बन्न पुगे। नेपालको गणतान्त्रिक लोकतन्त्र, नेपालको जनादेशप्राप्त सिधिवानसभा जिल्लाराम पत्‍यो।

चुनाव हारेका माधवकुमार नेपालको लोकतान्त्रिक सरकार, कुशासन हुनु थियो, सुरु भयो लखनौ लुट। मूलक चौतर्फी रुपमा दुरावस्थाबाट गुञ्जिन थाल्यो। राजनीतिमा अराजनीति मिसायो भने त्यसको फ्युजन के हुन्छ ? त्यो फ्युजन नागरिक सर्वोच्चताको कुरा गर्ने विशेपज्ञ प्रचण्डलाई थाहा होला। नागरिक कहाँ छन्, देश कहाँ छ ? कुनै राजनीतिज्ञले छातीमा हात राखेर भन्न सक्छ ? हडताल, संसद बन्द, आमहडताल, नारा जुलुस हुनथाले। उद्योगधन्दा बन्द भए। विधिसम्मत कुनै निर्णय हुनछाड्यो। मनलागी र मनपरीको पर्याय शासन कुनै हो भने माधव नेपालको सरकार हो। जनताले परिवर्तन ल्याए, भोट दिए, भोट नपाएका माधव नेपालको खप्परा बत्ती बल्यो। यो कस्तो परिवर्तन ? परिवर्तनलाई सिण्डिकेट प्रथा र दरवन्दीमा चलाउन थालेपछि सहमति र सहकार्य टुट्नु निश्चित थियो र वर्तमान नेपाल नेपालीले कम र विदेशीले विदेशबाटै चलाउन थालेका छन्। यही मौका परेर

महिनाका दुईथानका दरले एक वर्षमा २४ गैँडा मारिए, अरु बन्थजन्तु र वनौपधि कति विमाख भए, त्यसको हिसावकिताव नै छैन। भर्खर खबर सार्वजनिक भएको छ, दलहरूले छानबिन समिति बनाएर अनुसन्धान गर्न थालेका छन्- माधवकुमार नेपालको शासनकालमा राजनीतिक दलका कार्यकर्ताहरू मिलेर बने सखाप पारे। हेलिकोप्टरबाट निरीक्षण भयो- घना वनजंगल नाङ्गै भइसकेछन्। सीमापारितरि सूचना टाँगेर लेखिएको बोर्ड देखिन्छ- नेपालके काठ यहाँ मिलता है। भारतका जल माफिया, सीमा माफिया, टान्सपोटर् अथवा कुनै पनि व्यापारी दिल्लीमा पुगेर फोन गराएरमात्र काठमाडौँ आउँछ र काम फत्ते गरेर फर्कन्छ। उनीहरू भन्छन्- हाम्रो आदमी नेपालमै मन्त्री, प्रधानमन्त्री, राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति है। नेपालमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र आयो। यो गणतन्त्रको अभिभावक को हो ? जनता, जनता कहाँ छन्, जनताको हैसियत के छ ? अभिभावक नेता हुन्। नेता भनेका दिल्लीका दरवानभन्दा माथिल्लो श्रेणीमा देखिदैनन्। के दरवान घर वा घरको व्यवस्थाको मालिक हुनसक्छ ? दरवानको काम त मालिक आउँदा ढोका खोलीदिने, सलाम ठोक्ने र ढोका लगाएर ढोकेमा बस्ने ढोकेमात्र हो। घरभित्रबाट मालिकले जे निर्देश गर्छ, त्यो निर्देशको पालना गर्ने काम दरवानको हो। ६० लाख नेपाली भारतमा रोजगारीका लागि गएका छन्

र अधिकांश दरवानी गरिरहेका छन्। नेपालको राजनीतिमा २५ दल छन् र तिनीहरू भारतको दरवानीगरीको भूमिका देखिएका छन्। भारतमा रोजगारीका लागि गएका र नेपालमा राजनीतिक रोजगारीमा रहेका दरवानहरूमा भिन्नता के रह्यो ? न भारतमा काम गर्ने दरवान स्वाधीन छन्, न राजनीतिक बर्ग स्वाधीन छन् भन्ने प्रमाणित गर्न सक्छ। अनि भन्दैनन् भारतीयहरू- नेपालमै हाम्रो आदमी मन्त्री, प्रधानमन्त्री, राष्ट्रपति है। नेपालको वर्तमान लोकतान्त्रिक गणतन्त्र कुनै पनि कोणबाट असल छैन, यसको भविष्य असल छ भन्ने आधार पनि छैन। पिल्लधरे काँतरहरू इतिहास पढ्दैनन्, यिनलाई नालापानी अथवा बलभद्र पनि थाहा छैन। यिनले जानेको भनेको राजतन्त्र फाल्यो। राजतन्त्र फालेर कुनचाहिँ राम्रो काम गर्‍यो ? भनेर सोच्ने हो भने यिनीहरू नाजवाफ हुन्छन्। नाजवाफ हुनु भनेको नामदण्ड हो। नामदरहरूले हाँकेको रथका यात्री हौं हामी, खलासीले हाँकेको गाडी र नामदले हाँकेको राजनीतिक रथ उस्तै उस्तै हो, जुन जहिलेसुकै दुर्घटनामा पर्नसक्छ। जनआन्दोलन कतिबेला जनताको आँखाका धुलो भन्ने के र राजनीतिक बाली भित्र्याइरहन सकिन्छ ?

नेपाल अनहोनी देश हो। भनिन्छ, जानेंद्र शाहको निधारमा

तीनपटक राजा हुन लेखेको छ। उनको जन्मपात्रोले त्यसै भन्छ। जानेंद्र शाह दुईपटक राजा भइसकेका छन् र तैस्रोपटक सांस्कृतिक राजा बन्ने चर्चा पनि चलेको छ। उनी जुन जिल्लाको मन्दिरमा पूजा गर्न गए पनि जनताले स्वागत गर्ने क्रम बढ्दै गएको छ। माओवादी किल्ला रकुम रोल्पा र गोरखा, काँभ्रेसको किल्ला डडेलधुरा वा एमालेको किल्ला काठमाडौँमा पूर्वराजा निस्किए र जनताले जिन्दावाद भनेर नारा लगाए भने अहिले जंगल मासेकै ०६४ सालमा राजनीतिक सहमति गरेर राजतन्त्र र हिन्दूधर्म मान्ने राजनीतिक दलहरूसँग आफ्नो निर्णयका पक्षमा दिने प्रष्टिकरण बाँकी रहला ? पूर्वराजा शक्ति भएर निस्किसकेका छन् र लोकतान्त्रिक गणतन्त्रले नेपालमा भारतवाद र क्रिस्चियन धर्मलाई एड्स रोगजस्तैगरी बढाइसकेको सन्दर्भमा राजतन्त्रको पुनःस्थापना अपरिहार्य देखिन थालिसकेको छ। नेपालमा बढेको जातीय विद्वेषलाई सद्भावमा बदल्न र विदेशी हस्तक्षेपलाई नियन्त्रण गर्दै राजनीतिक स्थिरता र लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको अभिभाविकवाहीन अवस्थाको 'भ्याकुम भर्न'का लागि समेत राजतन्त्रको आवश्यकता देखिन थालेको छ। समयको आवाजलाई नसुन्ने पूर्वाग्रही भएर राजनीतिक शठपन नै देखाउने हो भने नेपालको अन्धकार भविष्यमा उज्यालो छैन भन्दा हुन्छ। यो यथार्थ सबैभन्दा बढी युवाहरूले बुझ्नुपर्ने हो।

आरोप-प्रत्यारोप माओवादीभिन्न पनि

काठमाडौँ / फलामे अनुशासन भएको पार्टी भनेर चिनिएको एकीकृत नेकपा माओवादी अहिले आन्तरिक द्वन्द्वमा फसेको छ। नौ मैदानसम्म सत्ताको बागडोर हातमा लिएका त्यस पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालमाथि उनैको पार्टीका वरिष्ठ नेताहरूले विभिन्न आरोप लगाएपछि अध्यक्ष दाहालले एक सार्वजनिक कार्यक्रममै उद्घोष गरे, आफ्ना भन्नेहरूले नै दुश्मनको भाषा बोले र दुश्मनहरूको बोलीमा बोली मिलायो। यो उनको उद्घोष पछि, सारा नेपाली जनताले थाहापारे एकीकृत नेकपा माओवादीभिन्न कति असन्तुष्टी रहेछ। केही दिन पहिला माओवादीका वरिष्ठ उपाध्यक्ष मोहन वैद्य किरण, अर्का उपाध्यक्ष डा.बाबुराम भट्टराई र महासचिव रामबहादुर थापा बादलले अध्यक्ष दाहाल पार्टी हाक अक्षय भएको र व्यक्तिगत स्वार्थमा लागेर आफैँ प्रधानमन्त्री हुन खोजेको आरोप लगाएपछि अध्यक्ष दाहाल र अन्य पदाधिकारीहरूबीच तिव्र विवाद बढेको छ।

मुलुक अहिले संकटपूर्ण अवस्थामा पुगेको छ। दलहरूको अकर्मण्यता र नालायकीपनकै कारण मुलुक अक्षय राष्ट्र तर्फ उन्मुख भएको छ। ऐन, नियम र कानून सोफासाभा जनताको लागि मात्र भएका छन्। दिनहुँ जस्तो हत्या, हिंसा, आतंक, अपहरणका घटना हुने गरेपनि त्यस्ता समस्याहरूको समाधान गर्न न त यसअघिको सरकार अप्रभय थियो न त अहिलेको नै छ, यसरी मुलुकमा ढडडिहानताले प्रथम पाएपछि संविधान ऐन, कानून केवल देखाउनका लागि मात्र भएका छन्। राजनीतिक दलहरू अपराधिका संरक्षण केन्द्र बनेका छन्। प्रत्येक राजनीतिक

दलहरूले अपराधीलाई संरक्षण दिएर तिनी अपराधी मार्फत आफ्नो स्वार्थ पूरा गरिरहेको वर्तमान अवस्थामा मुलुकमा शान्ति सुरक्षा बहाली हुनसक्ने अवस्था छैन। प्रत्येक दलले राजनीतिक क्षेत्रदेखि लिएर प्रत्येक क्षेत्रमा ठाडो हस्तक्षेप गरेर कर्मचारी तन्त्रलाई पडु बनाएका छन्। त्यसैगरी सुरक्षा निकायपनि हस्तक्षेपबाट मुक्त हुन नसकेको हुनाले सुरक्षा निकाय पनि उकुस-मुकुस वातावरणमा रहेको आभास सजिलै पाउन सकिन्छ। एक दलले अर्को दललाई विश्वास गर्ने नसकिरहेको अवस्थामा आ-आफ्नो दलभित्रै नेताहरू आन्तरिक द्वन्द्वमा फस्नु भनेकोदलहरूको असफलता र नेताहरूको अकर्मण्यता नै हो। एउटा नेताले आफ्नै दलको अर्को नेतालाई आरोप लगाउँदा आरोप

लगाउने नेता पनि चोखो रहन सक्दैनन्। हिजो स्वार्थ मिलनजेल त्यही नेताको वरिपरि घुम्ने अनि आज स्वार्थ नमिलेको अवस्थामा आरोप प्रत्यारोप गर्ने आफ्नो पार्टीमा भएका गल्ती कमजोरीका बारेमा बेवैमा सजग हुन नसकेको किन भने जनताले प्रश्न उठाएकै खण्डमा त्यसको जवाफ दिन नेताहरू तयार हुन्छन त ? पुष्पकमल दाहाललाई लगाइएका आरोप र दाहालले अत्यलाई लगाएका आरोप केवल जनतालाई भ्रुक्याएर अझै पनि उनीहरू भ्रुकटको राजनीतिक गर्ने प्रयास बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। व्यक्तिगत स्वार्थका लागि लगाइएका आरोप प्रत्यारोपले गर्दा नेपाली जनतालाई नभएर स्वयम माओवादीलाई नै घाटा हुन्छ। जनताले त केवल जानकारी मात्र लिने हो।

नेपालमा पेट्रोल अन्वेषण आयोजना

काठमाडौँ / धनगढी, कर्णाली, लुम्बिनी, वीरगञ्ज र मलङ्गवा क्षेत्रमा व्यापक तयारी गरेर २०६१ सालदेखि नेपालमा पेट्रोलियम पदार्थको अन्वेषण गर्न आएको अमेरिकी टेक्सास रिसेलेज कम्पनीभित्रै साँठगाँठ गरेर बेलायतको केपन कम्पनीलाई जिम्मेवारी सुम्पेर फिर्ता लगेको छ। १२ वर्ष नेपालका विभिन्न भागमा पेट्रोलियम पदार्थको अन्वेषण गरेको अमेरिकी कम्पनी टेक्सानले आफू फिर्ता हुनुमा आतंक र आराजकताले काम गर्न सकिएन, काम गर्न काबु बाहिरको स्थिति भएको आरोप लगाएको छ। यसरी आरोप लगाउँदा कम्पनीले वर्षेको एक लाख डलर नेपाललाई तिर्नु पर्ने। नेपालमा काबु बाहिरको स्थिति छ र काम गर्न सक्ने भने अमेरिकी कम्पनीले पाएको जिम्मेवारी बेलायती कम्पनीलाई किन हस्तारन्तरण गर्ने ? एउटा कम्पनीले काम गर्न नसके, अर्को कम्पनीले कसरी काम गर्न सक्छ ? यो यस्तो प्रश्न हो, जसले यो अन्वेषण आयोजनाले नेपाल सरकारलाई तिर्नुपर्ने वार्षिक एक लाख डलरको दरले १२ वर्षको १२ लाख डलर पचाउने जालझेल गरेको आशंका गरिएको छ। अमेरिकन कम्पनीले खानी विभागका कर्मचारी र केही राजनीतिक दललाई समेत खिलाएर-पिलाएर प्रभावमा पारेको सोतले जानकारी दिएको छ। नेपालको डलर राजनीति र अनिश्चित वातावरणमा खिलानुन-पिलाउन सके जस्तोसुकै असम्भव काम पनि सम्भव हुने कुरा अमेरिकनहरूले राम्ररी बुझेर लाभ उठाउन थालेका छन्। जसबाट घाटा नेपाललाई भइरहेको छ।

— सरला के.सी. (प्रशिक्षार्थी)

Indian water belligerence

Professor Khurram Shahzad

It has been a venerable and established speculation among political experts that the world's future wars will be fought over water, not oil. Where the whole world is fortunately lagging a bit behind for entering into this ill-fated era of 'hydrological warfare', it clearly seems that the subcontinent has perhaps surpassed the rest of the world with Indian courtesy. Now it has expediently forced again the region to slip into a new kind of fracas. Experts say it would be the era in which rivers, lakes and aquifers become national security assets to be fought over, or controlled through surrogate armies and client states.

At its eastern border India has started decanting the rivers irrigating the Bangladeshi plains and deltas. India devices to divert huge quantities of water from major rivers, including the Ganges and Brahmaputra, blocking that water from reaching Bangladesh where it is essential for the rice crop, upon which 80 percent of farmers depend for survival (also mark the current global rice shortage). It will also lead to the drying out of the Sunderbans and consequent destruction of all its rich biodiversity. This water aggression has left the country of rivers with no option but to seek the UN intervention and creation of international water laws to avert this catastrophe it may face in future.

Coming to West, Pakistan has become the victim of Indian hydrological warfare to arrogate its rivers. The construction of Uri Todiam Dam on River Poonch and Kishan Ganga Dam on river Neelum, two tributaries of River Jhelum are about to hit its final stage. Many other small hydel projects had also been completed

while paper work has been on track for construction of five more dams; most of them are to be constructed on Pakistani rivers. The work pace on several of these projects prognosticate their completion by 2012 and at that very instant India will be in a position to close down both of these rivers. Consequently, the closure of these rivers would play havoc with Pakistan's agriculture and industry. Furthermore, the inhabitants of these areas inside Pakistan will have to spar the drinking water paucity.

India has also commenced the building of major dam at Kargil on River Indus and it has disbursed \$ 200 billion for this purpose. The scenario for Pakistan gets grimmer with further construction of 12 dams on tributaries of River Indus. India was using water of Indus River through a tunnel since long, which also amounts to major water aggression. Interestingly, it has persuaded Afghanistan to originate a water reservoir on the River Kabul, another tributary river of the Indus.

Afghanistan at present utilizes just a fraction of Kabul waters to irrigate about 12,000 acres of land. It plans to construct a dam on the Kabul River and set up the Kama Hydroelectric Project to utilize 0.5 MAF water to irrigate additional 14,000 acres. In connivance with the Jewish lobby India has been maneuvering in war-ravaged Afghanistan where about known 4,000 plus technical workers have been posted in the name of reconstruction. This employs the well-established notion that it has been committing a silent strategic water offence against Pakistan not only from inside but from other neighboring countries.

The Indian water belligerence started when despite signing the 1960

Indus Water Treaty, it invited a bid for the development of a barrage namely Tulbul Navigational Project in 1985. The barrage was to be constructed on the River Jhelum, below the Wullar Lake near Sopore, 25 km north of Srinagar.

For Pakistan, the geo-strategic significance of the site lies in the fact that its protectorate endows India with the means to browbeat Pakistan. A dam on that site has the prospective to devastate the intact system of the triple canal project within Pakistan namely, the Upper Jhelum Canal, Upper Chenab Canal and the Lower Bari Doab Canal.

While India started work on the Wullar Barrage initially, Kashmiri freedom fighters launched their operations that wrecked the machinery and the under-construction dam, which led to India calling off work on the dam and was subsequently resumed at a later stage. It seems that the construction work pertaining to the Wullar Barrage has entered a decisive phase. After this, the Indian government brushed aside five main objections raised by Pakistan relating to the construction of the Baglihar Dam and commenced construction work. The construction of this controversial project violated not only the Indus Water Treaty but robbed Pakistan of its precious Chenab water. New Delhi also opposed any alteration in the design, as recommended by its neighbor.

Pakistanis believe that the height of the dam at 470 feet is disproportionate and will create a reservoir in excess of the power generation needs. The new reservoir potentially could block the flow of the river for 26-28 days during the low season (January-February). It is also contended that a drop of 7,000 cubic feet per second per day in the

river's flow to Pakistan will come to pass during this period. The Baglihar Dam together with Dul Hasti and other dams can plainly diminish the flow of Chenab during the vital Rabi crop-sowing season (January and February). The dried crop could spell a disaster to Pakistan's agricultural economy. It has feared that India might also be diverting water to some canals near Akhnor in Kashmir and storing the water in the Salal Dam in Jammu.

In this series of water robberies of its own kind, next comes the Kishan Ganga project on the Neelum River. It enters Azad Kashmir from the Occupied Kashmir at a distance of about 200 kilometers east of Muzaffarabad and travels in a general westward direction. Near Muzaffarabad, the river turns sharply towards south and joins the Jhelum River. This location has been the focus of studies for past three decades for development of power potential of the Neelum River for Pakistan.

A 963 MW hydropower can be developed if the Neelum and the Jhelum rivers were interlinked by constructing a 32 kilometers long tunnel. Blueprints and technical stipulations were finalized in 1997 and Wapda selected this project in 2001 for execution under its Vision 2025. But again knowing the fact that Pakistan has been contemplating a dam on this site, India also started pursuing a plan to divert the Neelum water for its own hydropower generation.

With the apprehension that the Indian plan may ultimately reduce the Neelum water flowing into Azad Kashmir, Pakistan now intends to expedite the implementation of the Neelum-Jhelum Hydro Power (NJHP). By completing the NJHP before the Indian

diversion plan, it is hoped India and the international community can be persuaded to accept Pakistan's historic right on the unexpurgated water of the Neelum as offered in the Indus Basin Water Treaty.

With all these hydro-atrocities India is double-dealing by alluring Pakistan in discussion and recommending with the construction of these dams in tandem. India's scheme is to sway the Kashmiris that by persistently juxtaposing the building of dams in Kashmir, the Pakistani government was negating their right to progress, which is totally against facts. How can the world move towards a future of cooperation rather than conflict on water? One believes that there must be implied some rules internationally to avoid the water conflicts.

Countries must avoid unilateralism in building water reservoirs. Any major upstream alteration in a river system, or increase in use of shared groundwater, should be negotiated, not imposed as in case of Indian water aggression on its neighbors. Governments in the Subcontinent should look beyond national borders to basin-wide cooperation. Building strong river-basin institutions could provide a framework for identifying and exploiting opportunities for cooperation.

In trans-national water disputes, upstream nation is more powerful than the downstream and therefore more cavalier about taking into account downstream needs? That is exactly what the situation is in the Subcontinent. One must also realize the fact that two countries of the region are nuclear powers. And one of them is being kept water stressed by the other. This invites the attention of the keepers of the world to ponder over the situation.

राम्रो प्रशासन भएको प्रान्त-विहार

अमर मल्लिक

सन् १९५० को दशकको प्रारम्भमा भारतीय प.म. जवाहरलाल नेहरूले अंग्रेजबाट विरासतमा प्राप्त भारतीय प्रशासनतन्त्रको अध्ययनकालागी अमेरिकी जनप्रशासन विज्ञ आर. डब्ल्यू. एपलबी लाई बोलाएका थिए। एपलबीले सन् १९५६ मा पेश गरेको प्रतिवेदन अनुसार भारतभरीमा विहार "राम्रो प्रशासन भएको प्रान्त" भनि अंकित थियो। सन् १९५२ (२००९) मा यदुनाथ खनालले अक्सफोर्ड विश्वविद्यालयका अंग्रेजी विषयाका रेन नामका एकजना बेलयती प्रोफेसरलाई भेटे। उनले पटना वि.वि. स्थापना हुनलाग्दा त्यहाँ शिक्षक हुनका लागि दरखास्त दिएका थिए तर उनी छागिएनन्। जुन मानिस अक्सफोर्ड वि.वि. को प्रोफेसर हुने क्षमता राख्यो त्यो पनि अस्विकृत भएवाट भारतीय विश्वविद्यालयहरूमा प्राध्यापकहरूको छनौट प्रक्रिया कति कठोर रहेछ भन्ने देखिन्छ र त्यसको प्रशंसा नगरी रहन सकिन्न। त्यस्तै शिक्षकहरू हुन जो शिक्षा शिक्षाकै लागि हो भन्ने विश्वास गर्छन् र जस्तै राजनीतिक दबाव आए पनि आफ्नो विचारबाट डगमगाउँदैनन्। तिनले भारतको राष्ट्रियताको लाभ निम्ती मेकालेकै शिक्षा पद्धतीबाट पनि भारतका स्वतन्त्रतासेनानीहरू पैदा गरे। (यदुनाथ खनाल जीवनी र विचार, लेखक जयराज आचार्य, पेज १५४, साभा प्रकाशन) विहारका पूर्व मुख्यमन्त्री लालु यादवले आफू पदमा छँदा आफूना नौ जना सन्तान मध्ये एक छोरीले मेडिकल अध्ययनका लागि प्रवेश परिक्षा पास गर्न नसकेपछि, जमशेदपुर स्थित टाटा मेडिकल कलेजमा प्रवेश दिलाइदिन रतन टाटालाई अनुरोध गरे बर्माजिम भर्ना गराए। भर्ना त्यहाँ लिए पनि बाबुको जोडबलले छोरीले पटना मेडिकल कलेजमा क्लास लिने गर्थिन्। सो कुरा जमशेदपुर स्थित टाटा मेडिकल कलेजका प्रिन्सीपलले थाहा पाएपछि उनले मानेनन्। अन्त्यमा, प्रिन्सीपलको कडा रवैयाको अगाडी लालुले भुक्नुपर्यो। प्रमुख निर्वाचन आयुक्तमा क्याबिनेट सचिवबाट अवकाशप्राप्ती पछि इमान्दार छविका टि. एन. शेषणको नियुक्ति पछि मात्रै विहारी जनताले शान्त वातावरणमा आफूना मताधिकार प्रयोग गर्न थालेका हुन्। त्यस अघि बुध क्याम्पारिग हुने गर्दथ्यो। अहिले पनि विहारमा हुने लोकसभा तथा विधानसभाको निर्वाचन ५, ६ दिनमा सम्पन्न हुने गर्दछ। जे भए पनि त्यो निर्वाचनले लालु जस्ता हस्तिहरूको औकात देखाइदिने भने गरेकै छ। आखिर, सन् ५० को दशकतिर त्यति राम्रो रहेको विहारको रेकर्ड एक्कासी कसरी खसिक्यो ? डां राजेन्द्र प्रसाद, जय प्रकाश नारायण, ललित नारायण मिश्र जस्ता इमान्दार र कर्मठ नेता पाएको विहारले त्यसपछि जातीवादी राजनीतिको चक्रव्यूहमा फसेर त्यो

हविगत भएको हो भन्ने मान्यता छ। हाल आएर विहारले पुरानै टुयाक समादै गरेको बुझिन्छ। खनिज सम्पदामा धनि फारखण्ड विहारबाट अलगिएपछि विहारमा लालु र बालु मात्र बाँकी रहेको सुनिन्थ्यो। टाटानगर, रांची, बोकारो जस्ता औद्योगिक नगरी फारखण्डमा परेकोले विहारमा एक किसिमको निराशा हेर्न सकिन्थ्यो। सन् २००३/०४ मा नकारात्मक वृद्धि अर्थात् ५.१५ प्रतिशतमा चित्त बुझाउन बाध्य विहार भारतको केन्द्रीय जनसंख्या संगठनले सार्वजनिक गरेको तथ्यांक अनुसार यसको आर्थिक वृद्धिदर दुई अंकमा अर्थात् ११ प्रतिशतले भारभरमा दोस्रो स्थानमा रहेको छ। प्रथम स्थान गुजरातको ११.०५ प्रतिशत रहेको छ भने भारतको औसत आर्थिक वृद्धिदर ८.४९ प्रतिशत मात्र छ। भारतमा विहार, मध्यप्रदेश, राजस्थान र उत्तरप्रदेशलाई (अंग्रेजी छोटकरी - "विमारु") राज्य भनिआएकोमा विहार भने सो घेरावाट अब मुक्त भएको छ। सफल केन्द्रीय रेलमन्त्रीबाट विहारको मुख्यमन्त्री बनेका इन्जिनियर नितिश कुमार तथा उपमुख्यमन्त्री एवं अर्थमन्त्री सुशिल मोदीको संयुक्त टिम

अहिले पनि विहारमा हुने लोकसभा तथा विधानसभाको निर्वाचन ५, ६ दिनमा सम्पन्न हुने गर्दछ। जे भए पनि त्यो निर्वाचनले लालु जस्ता हस्तिहरूको औकात देखाइदिने भने गरेकै छ। आखिर, सन् ५० को दशकतिर त्यति राम्रो रहेको विहारको रेकर्ड एक्कासी कसरी खसिक्यो ? डां राजेन्द्र प्रसाद, जय प्रकाश नारायण, ललित नारायण मिश्र जस्ता इमान्दार र कर्मठ नेता पाएको विहारले त्यसपछि जातीवादी राजनीतिको चक्रव्यूहमा फसेर त्यो हविगत भएको हो भन्ने मान्यता छ।

सरकारी मान्यता प्राप्त वैदेशिक रोजगारमा संलग्न म्यान पावर कम्पनीहरूबाट कसरी मानिसहरू निषेधित मुलुकमा पुगिरहेका छन् त्यो यहाँ उल्लेख गरि रहनु पर्दैन। नेपालको बाटोबाट जान नदिए, दिल्ली अथवा बम्बैको बाटोबाट जानलाई किसले रोक्न सक्छ ? नेपाल जस्तै विहार पनि विप्रेषण आप्रवाहमा टिकेको छ। कतिपय विहारीहरूले पैसा खर्च गरेमा वैदेशिक रोजगारीमा जानुपर्दा नक्कली नागरिकता, पासपोर्टका का आधारमा सजिलैसंग काठमाण्डौको बाटो भएर गइरहेको अनुमान छ। तमिलनाडुको मुख्यमन्त्री एम. जि. रामचन्द्रन तथा आन्ध्रप्रदेशको मुख्यमन्त्री ड। वाई वि. रेड्डीको निधन हुँदा उनका कतिपय समर्थकको हृदयाघात भई निधन भएको र कतिपयले आत्महत्या समेत गरेको पाइयो। अधिक साक्षरता दर रहेको दक्षिण भारतका जनताले आफूना कतिपय नेतालाई भगवान नै मान्छन्। तर विहार जस्तै नेपालमा जनताले त के सम्बन्धित कार्यकर्ताले पनि नेतालाई पुज्दैनन्। नेताहरू प्रतिको यस्तो नकारात्मक सोच एकदिनमा आएको होइन, भोट दिएर पनि मुलुकको यो हविगत बनाएकाले आएको हो। विहारको छवि फेरिदै छ, अब, नेपालको कहिले फेरिने हो ?

यसलाई प्रयोग गरिनेछ। निलोभा रोय चौधरी, अन्नपूर्ण पोष्ट -२३ पुष, २०६६ नेपालमा लोकतन्त्र प्राप्ती पछि देखिएको अराजकतालाई लिएर धेरैको भनाई हुने गर्दछ, नेपाल अब विहार जस्तै हुने भयो। खासगरी बन्द हडताल, चक्काजाम, हत्या, लुटपाट, अहपरण, फिरौती, नक्कली रूपियाँ छान्ने जस्ता कुराहरूमा तथा राजनीतिक दलहरूमा देखिएको झुट्टेकाउ, बेइमान नेताहरूको भ्रष्ट आचरण तथा निर्वाचनताका अपनाइने गतिविधिलाई मध्यनजर गर्दै यस्ता टिप्पणीहरू नेपालमा मात्रै होइन भारतका अन्य प्रान्तमा पनि हुने गर्दछन्। विहारको आर्थिक दुरावस्थालाई केन्द्र सरकारले केही भरथेग गरेकोले मात्रै टिकिराखेको हो। हुन पनि हो, विहारमा हुने त्यस्ता के गतिविधि हुन बाँकी छ, नेपालमा ? जाली पासपोर्ट, गाडीको लाइसेन्स, नागरिकता, नक्कली शैक्षिक प्रमाणपत्रहरू लिन विहार जानु पर्दैन अब। तिसब कुराहरू नेपालमै उपलब्ध छन्, त्यो पनि तत् तत् कार्यालयहरू अगाडी नै दलालहरू सक्रिय हुन्छन्। पैसाको जोहो गरेमा तुरुन्तै उपलब्ध हुन्छ।

सरकारी मान्यता प्राप्त वैदेशिक रोजगारमा संलग्न म्यान पावर कम्पनीहरूबाट कसरी मानिसहरू निषेधित मुलुकमा पुगिरहेका छन् त्यो यहाँ उल्लेख गरि रहनु पर्दैन। नेपालको बाटोबाट जान नदिए, दिल्ली अथवा बम्बैको बाटोबाट जानलाई किसले रोक्न सक्छ ? नेपाल जस्तै विहार पनि विप्रेषण आप्रवाहमा टिकेको छ। कतिपय विहारीहरूले पैसा खर्च गरेमा वैदेशिक रोजगारीमा जानुपर्दा नक्कली नागरिकता, पासपोर्टका का आधारमा सजिलैसंग काठमाण्डौको बाटो भएर गइरहेको अनुमान छ। तमिलनाडुको मुख्यमन्त्री एम. जि. रामचन्द्रन तथा आन्ध्रप्रदेशको मुख्यमन्त्री ड। वाई वि. रेड्डीको निधन हुँदा उनका कतिपय समर्थकको हृदयाघात भई निधन भएको र कतिपयले आत्महत्या समेत गरेको पाइयो। अधिक साक्षरता दर रहेको दक्षिण भारतका जनताले आफूना कतिपय नेतालाई भगवान नै मान्छन्। तर विहार जस्तै नेपालमा जनताले त के सम्बन्धित कार्यकर्ताले पनि नेतालाई पुज्दैनन्। नेताहरू प्रतिको यस्तो नकारात्मक सोच एकदिनमा आएको होइन, भोट दिएर पनि मुलुकको यो हविगत बनाएकाले आएको हो। विहारको छवि फेरिदै छ, अब, नेपालको कहिले फेरिने हो ?

सीमा समस्यामा मधेशी दलको भूमिका

राजेश अहिराज

मधेश, मधेश र मधेश मात्र कराई हिँडेने मधेशवादी दलको भूमिका शंकास्पद र गतिविधि लज्जास्पद हुँदै गइरहेको छ। मधेश संग जोडिएको सीमा समस्या, खुल्ला सीमानाका कारण हुने तस्करी-अपराध-असुरक्षा, खुल्ला सीमानाबाट हुने लाभ-हानी, सीमाको सुरक्षा, विवादीत सीमा स्थलको समाधान लगायतका मुद्दामा अधिकांश मधेशी दलहरू प्रष्ट छैनन्। यो राष्ट्रिय दुर्भाग्य हो। नेपालको पुराना मित्र भारतलाई पनि सीमा समस्या लम्बिनु वा लम्ब्याउनु हितकर छैन। विरोधको राजनीत गनेहरूका निमित्त अस्वस्थ सूचना फैलाउन यसले बल प्रदान गरिरहेको छ। सीमावर्ती क्षेत्रका नेपाली तथा भारतीय नागरिकलाई सीमा समस्याले आपसी मतभेद र आक्रमणको बिय परस्पर बढाएको छ।

जातिय, सामूदायिक, सांस्कृतिक र भाषीक एकता रहेको समाजमा सीमाले कलह पैदा गर्न थालेको छ। अल्प सूचनाका आधारमा केही लेखक, संचारकर्मी तथा नेताहरूले अतिरञ्जीत राजनीत गर्न पनि पछि परिरहेका छैनन्। कञ्चनपुर देखि भूपा सम्म नेपाल-भारत सीमावर्ती क्षेत्रका १५ जिल्लामा ५४ वटा वडा स्थानमा समस्या देखिएको छ। सीमानामा समस्या रहनु कुनै पनि मुलुकका लागि कदापि हितकर हुन्ना नेपाल र भारतका निमित्त त अर्को अशोभनीय र नकारात्मक प्रसंग हो। सीमा समस्यासमाधान गर्ने विषयमा भारतीय पक्षको आपत्ति कहिले देखिएन तर नेपाली पक्षले समाधान तर्फ भन्दा पनि मुद्दालाई जिउँदो राखेर राजनीत गर्ने तर्फ उद्गम देखिन्छ। सीमाको समस्या समाधान गर्नु भन्दा पनि राजनीत गर्ने हतियारको रुपमा प्रमाणित हुँदै गएको छ। मधेश संग प्रत्यक्ष सम्बन्ध राखेने नेपाल-भारत सीमानाको केही स्थानमा मात्र देखिएका समस्या माथि मधेशी दलको विचार प्रस्ट/प्रकट नहुनु गभिर भक्ति वा अल्पज्ञान मध्ये कुनै एउटा प्रमाणित गर्छ। ऐतिहासिक दस्तावेजलाई मूल आधार बनाएर प्रमाणित कागजातका नाप नस्माइला वैज्ञानिक पद्धति अनुसार सीमाङ्कन र नामाङ्कन गरि यो समस्या तत्काल समाधान गर्नु जरुरी छ। सीमाले राष्ट्रियता र नागरिकता सम्बन्ध राखे भएकाले दुवै राष्ट्रका सरोकारवालाहरू थप सक्य भएर सर्वमान्य, प्रमाणित र ठोस समाधान गरिनु पर्छ। ९८ प्रतिशत समस्या समाधान भै सकेको अभिव्यक्ति सार्वजनिक हुँदै आएको छ। यदि यस्तो हो भने मात्र २ प्रतिशतका निमित्त कलहको विउँ बाँकी राख्नु नै तेश्रो शक्तिलाई चलखेल गर्न निम्ता हुनु हो। मधेशी दलहरूका जिम्मेवार नेताहरू अघि सरेर सीमा समस्या समाधान गर्न सधैरोग र दबाव द्वाि दिनु पर्ने हो। किनभने विवादिता सीमाका प्रत्यक्ष घाटहरू स्थानिय मधेशीहरूले व्यहोर्नु परिरहेको छ। जल, जमिन र जंगल माथिको अधिकार र दायित्वको प्रस्ट बगिकरण विनाको संविधान कागजको खोस्टो मात्र सावित हुन सक्छ। दायित्व सहितको अधिकार, जिम्मेवार राष्ट्रियता, सामूदायिक सद्भाव र राष्ट्रिय सहयोगात्मक भएर भने प्रत्यक्ष रुपमा राष्ट्रिय एकतामा असर पर्छ र अप्रत्यक्ष रुपमा द्वन्द्वलाई सहयोग गर्छ। संविधानमा समानता र न्यायोचित सहभागिता सहित अधिकारको व्यवस्था भयो भने नव-संविधान दिर्घजीवी हुन्छ। दायित्व र लगानीको पक्षमा समेत प्रस्टता हुन उतिकै जरुरी छ। लगानी र दायित्व विना नै अधिकार मात्रको राजनीतिले नेपालको धरेलु राजनीत कमजोर भएको छ। जल, जमिन र जंगल माथि अधिकार र दायित्वको मात्रा प्रस्ट भएन भने मुलुक पुनः द्वन्द्वमा जान सक्छ। फिर शान्ति, स्थिर राजनीत र दिर्घ विकासका निमित्त योग्यता-दक्षता र लगानी जस्ता मापक लागू जरुरी छ। जात, वर्ग, धर्म, लिङ र नाता जस्ता मापक द्वारा अधिकारको वितरण गरियो भने नेपाल धेरै दिन सम्म न राज्य रहन्छ, न त यहाँ राजनीत नै सम्भव छ।

सशस्त्रको ठूलो सफलता

काठमाडौं / सशस्त्र प्रहरी क्याम्प सेलाहीले आसपासका गाउँ क्षेत्रमा लुकाएर राखिएको ५ करोडभन्दा बढी मूल्यको खयर र सालका काठ बरामद गरेको छ। वनका कर्मचारीहरूको मिलेमतोमा काठ माफियाले रुख ढालेर लुकाएका ती काठ सशस्त्र प्रहरीले आजसम्म पक्राउ गरेको कोठको ठूलो परिमाण हो। वन सखाप भयो भनेर संसदीय टोलीले देशव्यापी निरीक्षण अनुगमन थालिरहेको बेलामा सशस्त्रले पक्राउ गरेको काठले वन विनास भएको आभास दिएको छ। हेलिकप्टरबाट निरीक्षण गर्दा टोलीले घना जंगल नाङ्गै देखिएको रिपोर्ट तयार पारिरहेको छ भने जिल्ला-जिल्लाबाट राजनीतिक दलहरूकै मिलेमतोमा वन विनास भएका प्रमाणित खबरहरूपनि सार्वजनिक भइरहेका छन्।

राजनीतिक सहमतिमा जे पनि गर्न सकिन्छ भन्ने राजनीतिकका कारण देश अराजक बन्दै गएको छ भने वन विनास हुनु ठूलो घटना होइन। जब राजनीतिमा लाग्नेहरू वन विनास गरेर काठबाट कमिशन खाँदछन् र उजाड क्षेत्रमा लगेर आफूना कार्यकर्ताको बस्ती बसाउँछन् भने कर्मचारीहरूले कुनै गर्न सक्छन् ? त्यासकारण वन बचाउने अथवा देश बनाउने हो भने सबैभन्दा पहिले राजनीतिज्ञमा नैतिकता पलाउनु पर्‍यो। नैतिकहीन राजनीतिज्ञहरूले वन विनाशमात्र होइन, देश विनास गर्छन् भनेर नेपाललाई हेर्नु हुन्छ।

दुतावासनै...

र उतालाई 'केही नगरी' छाडियो। अब विवाह समारोहमा सहभागी हुन त्यत्रो (प्रतिबन्धित) भार लिएर आएका ती गृहमन्त्री उक्त भार 'खर्च' नगारिकनै नगरेको पाइयो। अधिक साक्षरता दर रहेको दक्षिण भारतका जनताले आफूना कतिपय नेतालाई भगवान नै मान्छन्। तर विहार जस्तै नेपालमा जनताले त के सम्बन्धित कार्यकर्ताले पनि नेतालाई पुज्दैनन्। नेताहरू प्रतिको यस्तो नकारात्मक सोच एकदिनमा आएको होइन, भोट दिएर पनि मुलुकको यो हविगत बनाएकाले आएको हो। विहारको छवि फेरिदै छ, अब, नेपालको कहिले फेरिने हो ?

थी भारतीयहरूले त खतमै बनाए-हामी नेपालीहरूलाई !! कहीं केही बाँकी राख्न दिएनन्- हाम्रो नेपालको। ऐन, नियम, कानूनदेखि लिएर नेपाली भू-भागसम्मलाई आफ्नो खल्लामा हालेर हिँडेने यी भारतीयहरूबाट हामी नेपालीहरूले कहिले र कसरी छुटकारा पाउने होला ? ...असम्भव नै हो त ? तर होइन, सम्भवना छ। हाम्रा कथित नेताहरूलाई भारतको दलाली गर्नबाट रोक्न सक्ने। हाम्रो प्रशासन संयन्त्रलाई भारतीयहरूको टाँगमुनी छिर्नबाट रोक्न सक्ने। ...र मुख्यकुरा हामीसबै खाले नेपालीहरूमा राष्ट्रियताको भावना प्रबल रुपमा गाडिएर बस्ने हो भने, त्यस्ता 'धोती'हरूले के नै पो गर्न सक्छन् र एकजना विद्वान अस्तै यसै भन्दैथिए। के त्यस्तो हुनसक्ता त ?

पूर्वराजाको...

जन्मोत्सवमा लाखौं जनता निर्मल निवास पुगेको र जयजयकार गरेको आवाजले राजधानीको राजनीति निकै तात्ने अनुमान गरिएको छ। शुभजन्मोत्सव मनाउन र पूर्वराजालाई शुभकामना दिन जाने जनताको उत्साह अहिले देखि नै देखिन थालेकाले यसपालीको शुभजन्मोत्सव अर्थपूर्ण हुने अनुमान गरिएको छ।

माओवादी इतरका...

खनाल थाकेका छैनन्। उनी फोरमका उपेन्द्र यादवदेखि फोरम लोकतान्त्रिकका विजयगच्छदारसँग समेत भित्री वार्ता गरिरहेका छन्। महत्वकांक्षी गच्छदार आफैँ प्रधानमन्त्री हुन लालायित छन्। खासगरी कांग्रेस नेतृत्व लिन हतारिएको छ। कांग्रेसीभित्र संसदीय दलका नेता कि दलभित्रबाट प्रधानमन्त्री बन्ने विवाद चलिआएको छ। रामचन्द्र पौडेल प्रधानमन्त्री बन्न तयार देखिएका छन्। शेरबहादुर देउवाले दावी छाडिसकेका छैन। माओवादीको पोलिटब्युरो बैठकले माओवादी नेतृत्वमा सहमतिय वा बहुमतिय सरकार गठन गर्ने निर्णय गरे पनि कसको नेतृत्व भनेर तोकेन। अहिले विकल्प खुला छ भन्ने अभिव्यक्ति आइरहेको छ।

राजनीतिक धारलाई विश्लेषण गर्ने विश्लेषकहरूका अनुसार माओवादीको नेतृत्वमा सरकार बन्ने सम्भावना न्यून छ। कांग्रेसको नेतृत्वमा सरकार बन्ने सम्भावना प्रबल छ। तर, भदौमा महाधिवेशन सम्पन्न नभएसम्म सरकार परिवर्तन गर्न नहुने अडानमा कांग्रेसका केही नेता थिए। तथापि प्रधानमन्त्रीमा सहमति जुटाउन रामचन्द्र पौडेल, शेरबहादुर र फलनाथ खनालहरू पसिना चुहाइरहेका छन्। शान्ति र संविधानप्रति कुनै नेता वा दल संवेदनशील देखिदैनन्।

जनताको...

उनले लाखौं रूपैयाँ खर्च गरेर विना प्रतिस्पर्धा र विना टेण्डर आफ्नो भेटघाट र भाषणको पुस्तिका नै प्रकाशित गरे। नेपाली र अंग्रेजी दुवै भाषामा दशवटा पुस्तक प्रकाशित भएका छन्। ती पुस्तकहरूलाई भाग १, २ र ३ मा विभाजित गरी प्रचारमा ल्याइएको छ, एकवर्षे आफ्नो कार्यकालमा भएका उपलब्धिलाई पुस्तकको रूपमा प्रकाशित गर्ने माधवकुमार नेपाल पहिलो प्रधानमन्त्री भएका छन्। प्रधानमन्त्री भएपछिका विभिन्न भेटघाटका तस्वीर संकलन गरी रंगीन पुस्तकसमेत प्रकाशित गरिएको छ। राजनीतिक गतिरोध अन्त्य गरी शान्ति प्रक्रियालाई तार्किक निष्कर्षमा पुऱ्याउनुदैं संविधानसभाबाट नयाँ संविधान निर्माण गर्न असफल भएका माधवकुमार नेपाल आफ्नो प्रचारमा भने सफल नै भएको मान्नु पर्दछ। पुस्तक प्रकाशन गर्दा कानूनी प्रक्रियालाई समेत धोती लगाइएको छ। कसको आदेशमा कति पुस्तक छापिए भन्ने जानकारी प्रधानमन्त्रीको कार्यालयलाई समेत छैन। प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदको कार्यालय प्रकाशक रहेको पुस्तकको बिल

आएपछि पुस्तक छापिएको जानकारी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषदका कर्मचारीले थाहा पाएको प्रधानमन्त्री कार्यालयको सूत्रले बताएको छ। पुस्तक छापू अघि प्रधानमन्त्री कार्यालयमा रहेको प्रेस शाखाले ती सबै कार्य हेर्ने गरे पनि यसपाली त्यस्तो भएको छैन। प्रधानमन्त्रीका सल्लाहकारले कार्यालयको निर्णयविना नै पुस्तक छपाउने र बिल भुक्तानी दिने गरेको हुनाले प्रधानमन्त्री कार्यालयमै ठूलो भ्रष्टाचार भएको आशंका गरिएको छ।

सरकार मातहतमा मुद्रण विभाग रहेको भए पनि आर्थिक घोटलाकै लागि सरकारले यसअघि पनि सरकारको एकवर्षे कार्यकालका उपलब्धि नामक पुस्तक बाहिर छपाएको थियो, अहिले पनि रंगीन पुस्तक बाहिरै छपाएर जनताले तिरेको करमाथि माधवकुमार नेपालले ब्रह्मलूट गरेका छन्। विना प्रतिस्पर्धा एमाले निकट प्रेसवालालाई लाखौं लाखको पुस्तक छपाई गर्न दिनु भनेको स्वयम् प्रधानमन्त्री भ्रष्टाचारमा मूछिनु नै हो भन्ने चर्चा चल थालेको छ।

माओवादी...

अब आफ्नो नेतृत्वमा राष्ट्रिय सरकार निर्माण गर्न सक्छ सक्दैन ? प्रचण्डको नेतृत्व अस्वीकार भए विकल्प दिन्छ दिदैन ? माओवादीकै नेतृत्वमा सरकार नबन्ने अवस्थामा अन्य दलको नेतृत्वको सरकारलाई सघाएर राष्ट्रिय सरकार, शान्ति र संविधानका लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ कि गर्दैन ? राजनीतिक बल माओवादीको कोर्टमा पुगेको छ र माओवादीको रवैया अर्नि परीक्षाभन्दा कम छैन।

हो, माधवकुमार नेपालको राजीनामाले राजनीतिक समस्याको

एउटा गाँठो फुकेको छ, यो गाँठो सामान्य हो कि असामान्य हो, अब कति ठूला गाँठहरू देखिने हुन् ? यसको जवाफ पनि माओवादीको रवैयामा निर्भर रहने छ। माओवादीले मेरो गोरुको बाँट्टे टक्का भन्यो भने फेरि पनि कुनै निकास निस्कन सक्ने छैन। किनभने माओवादी र एमालेपछि अब मेरो पालो भनेर नेपाली कांग्रेस सरकार निर्माण गर्न कसरतमा लागिसकेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय समर्थन र एमालेलागायतका अन्य प्रजातान्त्रिक दलहरूले कांग्रेसलाई सघाउने निश्चित छ। यो अवस्थामा फेरि पनि प्रचण्डको नेतृत्व र माओवादी पार्टी दलदलमा फस्ने निश्चित छ। यो अवस्थामा घुब्याएर विपक्षीमा बस्ने र राष्ट्रिय सहमतिको सरकारमा सहभागी हुनबाट पन्छिने हो भने सम्पूर्ण दोष माओवादीको टाउकोमा थोरिने निश्चित छ र त्यो अवस्थामा माओवादी वारीमा नमिलेको डुम सावित हुनपुग्ने छ। त्यसैपनि माओवादीभित्र प्रचण्ड एक्लैएका छन् र बैद्य, बाबुराम र बादल एक भइसकेका छन्। प्रचण्डका आगामी दिनहरू सुखमय र विजयी मार्गका हुनेछैनन् भन्ने संकेत पशस्त देखिइसकेका छन्। माओवादीले असहयोग गरेमा नेपालको वर्तमान र भविष्य अनिश्चित र हिंसात्मक हुने कुरामा शंका रहने छैन।

माधव नेपालले सहमतिको राष्ट्रिय सरकार बनाउ भनेर ढोका खोलाइएका छन्। माओवादी तिनै

असफल, भ्रष्ट र अनैतिक कठपुतलीहरूको सहयोग लिन ढोका चहारिरहेका छन्। प्रचण्डलाई नेमकिपाजस्ता साना पार्टीले समेत घाँस हालेको देखिन्छ। तिनै कठपुतलीको बलमा माओवादीले सरकारको नेतृत्व गर्ने दावी गर्नुले माओवादी अर्को कठपुतली हुन हतारिएको परिदृश्य देखिएको छ। के नेपाल कठपुतलीहरूको देश नै हो त ? ठूला तीन दलले शान्ति, सहमति र संविधानको ग्यारेण्टी गर्ने अवस्था नरहेकाले जसको नेतृत्वमा सरकार बने पनि कठपुतलीभन्दा भिन्न नहुने निश्चित छ। नेपाल र नेपाली जनताको निधारमा कठपुतली सरकार लेखेको रहेछ, स्वाभिमान सरकार नेपालीले काहिले पाउने ? यो विश्लेषकहरूको विश्लेषण हो।

वैद्य...

किनारा लगाएर एक्लाएका छन्। सत्ता सुस्किनासाथ एकपछि अर्को रणनीतिमा हार खाँदै गएको माओवादीको वैद्य, बादल र बाबुरामको संयोजनले कुन चमत्कार देखाउला ? त्यो राजनीतिमा उत्सुकताको विषय बनेको छ।

अधिवेशन...

प्रस्तुत गर्ने र यति गते नयाँ आर्थिक वर्षको बजेट संसदमा पेश गर्ने भन्ने मिति तोक्ने परम्परा भए पनि माओवादीसँग सहमति हुन नसकेपछि त्यस्तो मिति तय गरिएको छैन। एकीकृत नेकपा माओवादीले प्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपाल राजीनामा दिएर आफ्नो नेतृत्वमा सरकार नबनेसम्म संसद चल नदिने अडान लिएकाले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र नयाँ आर्थिक वर्षको वार्षिक बजेट नै धरापमा परेको छ। सरकारले अधिवेशन आह्वान गरेपछि एकीकृत नेकपा माओवादीले त्यसमा आपत्ति प्रकट गरेको छ। माओवादीमा सचिव एवं प्रमुख सचेतक पोष्टबहादुर बोगटीले प्रधानमन्त्रीले राजीनामा दिएपनि संसद चल नदिने र माकुने सरकारले बोलाएको अधिवेशनलाई आफूहरूले मान्यता नदिने बताएपछि वर्षे अधिवेशन समेत हुन नसक्ने प्रायः निश्चित रहेको छ।

जेठ १४ गतेको सहमतिमा प्रधानमन्त्रीले अविलम्ब राजीनामा दिने उल्लेख भए पनि अन्य दुई बुँदा कार्यान्वयन भइसकेको र अर्को बुँदामा माओवादीले सहमति नजनाएको हुनाले राजनीतिक अन्यौलकै अवस्थामा बोलाइएको संसद अधिवेशनले सहमतिको मार्गलाई अवरोध पुऱ्याउन सक्ने अवस्था सिर्जना भएको छ। गतवर्ष पनि एकीकृत नेकपा माओवादीले संसद भण्डै ६ महिनासम्म अवरुद्ध गरेर बजेटमाथि छलफल र बहस गर्न दिएको थिएन। श्रावण महिनादेखि मुलुक पेशकी बजेट लिएर सञ्चालन हुने भए पनि त्यो पेशकी बजेट समेत संसदबाट अनुमोदन हुने संवैधानिक व्यवस्था भएको हुनाले यसपाली पनि एकीकृत नेकपा माओवादीले पेशकी बजेट पारित गर्न केही दिनका लागि संसद चल दिने तर बजेटमाथि

छलफल गर्न नदिने रणनीति लिनसक्ने एक माओवादी सूत्रको दावी रहेको छ। जनताका प्रतिनिधिहरूले सरकारले ल्याएको बजेटमाथि छलफल र बहस गर्ने नपाएको खण्डमा सरकारका लागि त्यो कार्य भने हाइसञ्चोको विषय हुनसक्ने भए पनि माओवादी त्यस्तो सहज नहुनु भनेको जनतामाथिको राजनैतिक वेइमानी मात्र हो भन्ने चर्चा चल थालेको छ।

असफल...

सडकसम्मको आन्दोलन गरेको एकीकृत माओवादीले आफ्नै नेतृत्वमा सहमतिको सरकार बनाउन पाउनुपर्ने माग नै अहिलेको समस्याको जड हो।

एकीकृत नेकपा माओवादीले आफ्नै पार्टी अध्यक्षको नेतृत्वमा राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बनाउनुपर्ने मागलाई स्थगन गर्ने हो भने राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बन्न सक्छ। तर अहिले माओवादीलागायत नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेका नेताहरू समेत आ-आफ्नो नेतृत्वमा सरकार बनाउनुपर्ने अडानमा कायम भएको हुनाले अहिले राष्ट्रिय सहमतिको सरकार बन्नसक्ने अवस्था छैन। संविधानसभाको चुनाव सरकार बनाउन र गिराउन भएको नभएर संविधान निर्माणको लागि भएको भए पनि तीन ठूला दल एकीकृत नेकपा माओवादी, नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमाले संविधान निर्माणभन्दा सरकार निर्माण गर्ने र गिराउने खेलमै रमाएका हुनाले तोकिएको समयमा संविधान निर्माण हुन नसकेको हो। तोकिएको समयमा संविधान निर्माण गर्न असफल भएका तिनै नेताहरूले फेरि सरकारको नेतृत्व गर्न पाउनुपर्ने अडान राख्नु फेरि मुलुकलाई असफलताको मार्गतिर डोहोऱ्याउन खोज्नु सिवाय अन्य केही हुन सक्दैन।

तीन ठूला दलका शीर्ष नेताहरू संविधान निर्माणमा असफल भएका हुनाले उनीहरूले असफलताको नैतिक जिम्मेवारी लिँदै आ-आफ्ना पदबाट राजीनामा दिएर दोस्रो तहका नेताहरूलाई जिम्मेवारी सुम्पिनु राजनीतिक इमान्दारीता ठहरिन सक्छ। विश्वका सबै प्रजातान्त्रिक मुलुकहरूमा भएका प्रजातान्त्रिक अभ्यासलाई नेपालका राजनीतिक दलका नेताहरूले किन अनुशरण नगर्ने ? राजनीति भनेको आफैँमा उत्कृष्ट नीति ठानिए पनि नेपालमा भने त्यसलाई कमाइखाने भाँडो र भ्रष्टाचार गरी सोभ्रासभाका जनतामाथि भुक्त्याउने पगरी भएको छ। विश्वका प्रजातान्त्रिक मुलुकहरूमा सामान्य आरोप लाग्दासमेत पद त्याग्ने परम्परा रही आएकोमा नेपालका राजनीतिक दलका नेताहरूले त्यसै गरी पद त्याग गरेर नेपाली जनतावीच किन उदाहरण दिन सक्दैन ? के राजनीति नगरी अवकाश लिएर सामान्य नागरिक भएर उनीहरू बाँच्न सक्दैन त भन्ने प्रश्नसमेत उठ्न थालेको छ। गलत निर्णयको परिणाम पनि गलत नै हुन्छ, त्यसैको परिणाम हो, अहिले प्रायः सबै दलभित्रको आन्तरिक द्वन्द। संविधानसभाको म्याद थपुनुभन्दा चुनावमा गएको भए कति उचित हुन्थ्यो ?

गरिबी, अन्याय, अत्याचार,
भ्रष्टाचार, अशिक्षा जातीय
भेदवाभ हाम्रा शत्रु हुन् । यसका
विरुद्ध सबै सचेत, सजग र
क्रियाशिल रहनु पर्छ ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

San Miguel BEER